

Nr 60

Utlåtande i anledning av motioner om ökat lokalt inflytande över allmänningsskog.

Tredje lagutskottet har behandlat två inom riksdagen väckta och till lagutskott hänvisade motioner, nr 430 i första kammaren av herrar *Sörlin* och *Hedström* och nr 526 i andra kammaren av herr *Skoglund m. fl.*

I motionerna, som är likalydande, hemställes

»att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t anhåller om översyn av lagen den 18 april 1952 om allmänningsskog».

Över motionerna har utskottet på sätt föreskrives i § 46 riksdagsordningen inhämtat utlåtanden från domänstyrelsen, lantmäteristyrelsen samt länsstyrelserna i Västerbottens och Norrbottens län. På begäran av utskottet har yttrande därjämte avgivits av Skogsindustriernas samarbetsutskott. Vid lantmäteristyrelsens och länsstyrelsernas yttranden har fogats yttranden från överlantmätarna i berörda län respektive åtskilliga kommuner, styrelser för allmänningsskogar m. fl.

Gällande bestämmelser m. m.

Enligt *lagen den 18 april 1952 om allmänningsskogar i Norrland och Dalarna* förstås med allmänningsskog område som avsatts till besparingskog vid storskifte i Kopparbergs och Gävleborgs län eller till allmänning vid avvittring i Västerbottens och Norrbottens län. Allmänningskogarna, som alla har tillkommit under senare hälften av 1800-talet och början av 1900-talet, tillhör ägarna av de fastigheter, för vilka skogen vid storskifte eller avvittring blivit avsatt eller med vilka, enligt vad vid jorddelning bestämts, är förenad rätt till delaktighet i skogen. Ägarna åtnjuter delaktighet i skogen, där ej för särskilt fall annorlunda bestämts, efter reducerat jordtal eller hemmanstal eller efter vid jorddelning stadgad grund. Delägarna får ej överlåta sin rätt till delaktighet i allmänningskog annorledes än gemensamt med den fastighet varmed rätten är förenad. Allmänningskog skall i princip bibehållas oförminskad och den får icke belastas med inteckning eller tagas i mät för annan fordran än sådan för vilken åtnjutes förmånsrätt enligt 17 kap. 6 § handelsbalken. Delägarnas rätt till allmänningskog skall enligt 6 §, om för varje särskilt fall annat inte föreskrivs i lag, tillgodoräknas för delägarnas eller ortsbefolkningens gemensamma räkning enligt lagens närmare bestämmelser. Allmänningskog jämte vad från skogen härflyter skall förvaltas av en av delägarna

vald allmänningssstyrelse enligt reglemente som för varje allmänningsskog fastställs av Kungl. Maj:t. I reglementet kan dock föreskrivas att inkomst som härflyter från skogen eller fond som bildats av sådan inkomst skall förvaltas av särskild av delägarna vald ekonominämnd eller av myndighet. I fall då beslutanderätten tillkommer delägarna utövas den å allmänningssstämma som skall hållas minst en gång om året. Delägarnas beslutanderätt kan därvid utövas omedelbart av delägarna eller genom distriktsombud utsedda på delägarstämmor för särskilda distrikt, såvida sistnämnda förfaringsätt bestämts i reglementet. Delaktigheten i allmänningsskogen utgör grund för rösträtt vid delägarstämma eller allmänningssstämma. Rösträtten är dock jämlikt 31 och 32 §§ begränsad så till vida att ingen på delägarstämman eller allmänningssstämman får för egen eller annans räkning utöva rösträtt för mera än en tiondel av hela det delaktighetstal som är företrätt på stämman eller den mindre del därav som må vara bestämd i reglementet. I anslutning härtill kan nämnas att riksdagen år 1962 på förslag av tredje lagutskottet (utl. 1962: 29) avslog motioner, vari hemställdes om skärpning av nämnda begränsningsregel för den högsta tillåtna rösträtten.

Efter lagändring år 1955 har i 7 a § införts ett avlösningsförfarande, varigenom rätt till delaktighet i allmänningsskog, som är förenad med fastighet som ej är taxerad såsom jordbruksfastighet, under vissa förutsättningar kan avlösas mot ersättning i penningar. Av förarbetena till lagrummet (prop. 1955: 88 s. 28) framgår att möjligheten att använda avlösningsförfarandet torde vara begränsad till ett jämförelsevis ringa antal fastigheter och så gott som alltid till sådana med andelar, vilkas värde är relativt obetydligt.

Enligt uppgift i propositionen nr 15 till 1952 års riksdag fanns för det dåvarande 32 allmänningsskogar, som omfattade en areal av sammanlagt över 711 000 hektar.

Motionerna

I motionerna framhålles att man vid tillkomsten av allmänningsskogarna torde ha utgått från att skogarna skulle användas till delägarnas och ortsbefolkningens nytta och att man då hade anledning räkna med att delägarna var bosatta på den ort där skogen var belägen. Genom att många stamfastigheter övergått på skogsbolag och andra juridiska personer, som saknar anknytning till orten, synes enligt motionärerna det reella inflytandet över allmänningsskogarna och deras avkastning numera i åtskilliga fall ligga hos intressenter, som ej representerar ortens befolkning. De delägare som bor på orten har genom avstyckningar från stamfastigheterna i praktiken fått allt mindre möjlighet att göra sina intressen gällande beträffande allmänningsskogarna. Sålunda lär exempel finnas på att fisket på allmänningar utarrenderats för gemensam räkning utan att delägarna förbehållits rätten att fiska. En sådan utarrendering synes enligt motionärerna kunna genomdrivas i strid mot de intressen de på orten boende delägarna kan ha av fisket. Likaledes lär förekomma att jakten utarrenderas till jaktlag i strid mot på orten boende delägarers intressen. På grund av det ringa delaktighetstalet torde också huvuddelen av

avkastningen icke sällan gå ortsbefolkningen förbi till förmån för bolag och andra juridiska personer som inte är belägna på orten. Inkomster i form av ersättning i samband med vattenreglering och vid försäljning av strömfallsrättigheter kan ibland uppgå till betydande belopp. Flertalet allmänningsskogar är, framhåller motionärerna, belägna i de delar av Norrlands inland, där befolkningssituationen blir alltmer prekär på grund av avfolkningen.

Motionärerna anser att om de på orten boende delägarna fick svara för allmänningsskogarnas förvaltning det kan förmodas att skogarna kommer att disponeras på ett sätt som skulle vara till större nytta för den kvarvarande befolkningen än vad som nu är fallet. Härigenom skulle kanske möjligheterna för ortsbefolkningen att bo kvar i hembygden ökas. Ett ökat lokalt förankrat inflytande över dispositionen av allmänningsskogarna skulle på det sättet kunna bli ett led i strävan att lösa problemen för glesbygdsbefolkningen i Norrlands inland. En utveckling i denna riktning skulle också stå i överensstämmelse med de ursprungliga motiven för bildande av allmänningsskogar.

Motionärerna framhåller vidare att det vid tillkomsten av nu gällande lag bl. a. uttalades att eftersom allmänningsskogarna äger betydelse ej blott för delägarna utan även för ortsbefolkningen i övrigt bör reglementena för dessa skogar utformas på ett sätt som tillgodoser jämväl de allmänna ortsintressena. I praktiken torde det emellertid enligt motionärerna vara svårt att med nu gällande lag och med stöd av denna utfärdade reglementen verka för ett tillgodoseende av ortsintressena. I sammanhanget noteras att äldre reglementen stundom på ett bättre sätt kunde tillgodose ortsintressena än de nuvarande. Sålunda förekom enligt motionärerna stundom att röstning vid val av vissa ledamöter i allmänningsstyrelse skulle ske efter huvudtalet och ej efter delaktighet i skogen.

För att möjliggöra ökat inflytande över allmänningsskogarna för på orten boende delägare anser motionärerna att det torde krävas lagändring. En översyn av gällande lag och reglementen synes därför enligt deras mening nödvändig, om icke Ortsanknutna intressenters inflytande över allmänningsskogar skall minskas till förmån för de på orten boende intressenterna.

Remissyttrandena

Domänstyrelsen, lantmäteristyrelsen och skogindustriernas samarbetsutskott avstyrker bifall till motionerna. *Länsstyrelserna i Västerbottens län* tillstyrker den föreslagna översynen och *länsstyrelsen i Norrbottens län* anser att en översyn bör komma till stånd nu eller senare.

Lantmäteristyrelsen, som bilagt yttranden från överlantmätarna i Västerbottens och Norrbottens län, anför att det av dessa yttranden synes kunna utläsas att ortsbefolkningens delaktighet i allmänningsskogarna fortfarande vanligen är relativt betydande, ehuru fysiska eller juridiska personer som är hemmahörande utom resp. socken i något eller några fall formellt synes ha majoritetsställning med av-

seende på andelstal. Det framgår vidare att i kategorien juridiska personer huvudsakligen ingår bolag, domänverket och dödsbon, av vilka bolagen synes inneha huvuddelen av den delaktighet som totalt faller på denna kategori.

Beträffande frågan om delägarnas möjligheter att genom fastighetsbildningsåtgärder minska fastighets andel i allmänningsskog framhålles att de fastighetsbildningsåtgärder som här kan komma ifråga torde vara dels s. k. klyvningsskifte, dels avstyckning. Klyvningsskiften, varigenom hemman och dess skattetal uppdelas på två eller flera nya fastigheter, förekommer numera sällan. Beträffande möjligheterna att vid avstyckning lägga del av stamfastighetens andel i allmänning till det avstyckade området hänvisar styrelsen till bestämmelserna i 19 kap. 12 § jorddelningslagen och framhåller att vid prövningen av avstycknings tillåtlighet jordbrukets och därmed indirekt ortens intressen skall beaktas.

Lantmäteristylelsen framhåller vidare att jakt- och fiskerätten inom allmänningarna i princip tillkommer delägarna samt att enligt överlantmätaren i Norrbottens län inom vissa allmänningar även icke delägande ortsbor erhållit möjlighet att idka jakt och fiske. Utarrendering av jakt och fiske uppges däremot förekomma mindre ofta. Möjlighet att nyttja allmänningarna i här nämnt syfte föreligger av naturliga skäl framför allt för de närboende delägarna. Ortsintressena synes enligt styrelsens mening även härigenom vara tämligen väl tillgodosedda.

På grund av den pågående befolkningsomflyttningen i berörda delar av landet kan enligt styrelsen de kvarvarande delägarnas delaktighet i allmänningsskogarna komma att minska i förhållande till de på annan ort boende delägarnas delaktighet. Den generella begränsningsregeln — den s. k. tiondelsregeln — som gäller i fråga om utövande av rösträtt på delägarstämma eller allmänningstämma synes dock, jämte det förhållandet att många utsocknes delägare kan antas utebliva från stämmorna, ge de delägare som tillhör ortsbefolkningen tämligen goda möjligheter att bevaka sina och ortens intressen. Begränsningsregeln kan dessutom för viss allmänningsskog skärpas genom intagande av särskilda bestämmelser om rösträtt i reglementet för allmänningsskogen.

Såvitt lantmäteristylelsen har sig bekant fungerar allmänningsskogarnas nuvarande förvaltningsform tillfredsställande ur ekonomisk synpunkt. Genom bestämmelserna om avkastning och annan inkomst av allmänningsskog som finns intagna i 1952 års lag om allmänningsskogar må enligt närmare föreskrifter i reglementet behållen avkastning — dit kapitalinkomst i förevarande lags mening icke räknas — användas eller fonderas för betalning av utskylder för de fastigheter med vilka rätt till delaktighet i skogen är förenad, för främjande av jordbruket inom den eller de socknar för vilkas jordägare skogen blivit avsatt eller för annat ändamål som är till gagn för delägarna eller för befolkningen i sagda socknar eller sockendelar. För vissa i lagen angivna skogar gäller dock att avkastningen får användas eller fonderas för sistnämnda ändamål endast där det är till gagn för delägarna i skogen. Rätt att besluta om användningen av behållen avkastning tillkommer delägarna. Länsstyrelsens godkännande fordras dock för att fonderad avkastning efter delägarnas beslut därom skall få användas till annat ändamål än det för vil-

ket fonderingen ägt rum. Beträffande användningen av kapitalinkomst i förevarande lags mening tillkommer det länsstyrelsen att meddela närmare föreskrifter. Gällande lagregler och reglementen samt länsstyrelsens inflytande synes säkerställa att de lokala intressena tillvaratas i skälig utsträckning.

Slutligen framhåller lantmäteristyrelsen att skogspolitiska utredningen torde beträffande allmänningsskogar och liknande samfälligheter komma att upptaga vissa problem som ligger nära de i motionerna berörda frågorna. Spörsmålet om en översyn av lagen den 18 april 1952 om allmänningsskogar i Norrland och Dalarna synes enligt styrelsens mening lämpligen kunna anstå i avvaktan på resultatet av utredningens arbete.

Domänstyrelsen säger sig inte dela motionärernas uppfattning att allmänningsskogarna skulle komma att disponeras på ett bättre sätt som vore till större nytta för den kvarvarande befolkningen om de på orten boende delägarna finge svara för skogarnas förvaltning och anser inte att ett ökat lokalt inflytande över dispositionen av dessa skogar skulle kunna bidra till att lösa problemen för glesbygdsbefolkningen i Norrlands inland. Om försäljning av fastigheter med delaktighet i allmänningsskogar sker torde som köpare till sådana fastigheter i första hand uppträda markägare, som redan har ett etablerat markinnehav i orten och som därför även kan beräknas ha visst intresse för den bygd där fastigheterna är belägna. Även om fastigheter förvärvas av andra än i orten boende personer, synes enligt domänstyrelsens mening goda utsikter finnas för att ortens intressen inte skall åsidosättas, nämligen dels genom att det i såväl lagen om allmänningsskogar som i de av Kungl. Maj:t fastställda reglementena finns föreskrivet hur behållen avkastning från allmänningsskogarna skall disponeras, dels genom att det i lagen är angivet regler för den maximala rösträtt som får utövas vid delägar- och allmänningstämmor. Först om det i väsentlig omfattning skulle bli aktuellt med försäljning av fastigheter med delaktighet i allmänningsskog till icke ortsanknutna personer eller företag, torde motionärernas farhågor angående de kvarboende delägarnas möjligheter att hävda ortens intressen kunna bli reella. I sådant fall torde det enligt domänstyrelsens mening emellertid vara fråga om utpräglade avfolkningsbygder, där det starkt kan ifrågasättas om medel från allmänningsskog bör disponeras för att på konstlad väg hålla bygden vid liv. I detta sammanhang erinrar domänstyrelsen om att länsstyrelsen genom lagändring år 1956 på framställning av allmänningstyrelsen äger förordna att rätt till delaktighet i allmänningsskog skall avlösas om i allmänningen delaktig fastighet inte längre är taxerad såsom jordbruksfastighet.

Då motionärerna enligt domänstyrelsens mening inte anfört sådana skäl att en översyn av gällande lag om allmänningsskogar synes vara motiverad, föreslår styrelsen att motionerna inte måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Skogsindustriernas samarbetsutskott erinrar inledningsvis om att allmänningsskogarna är en form för förvaltning av privat egendom. Åtgärder som syftar till en åtskillnad av beslutanderätt och ekonomiskt ansvar i allmänningarnas ledning

skulle följaktligen få långtgående konsekvenser av juridisk och allmän politisk art. Skulle i något fall föreligga särskilda motiv för ytterligare stöd åt minoritetsintressen kan ett sådant önskemål enligt utskottets mening tillmötesgåas med ändring av vederbörande reglemente i ordning som föreskrivits i 1952 års lag om allmänningsskogar i Norrland och Dalarna.

I de sakförhållanden som motionärerna åberopar som skäl för en omprövning av 1952 års lag har utskottet genomgående en motsatt uppfattning.

Utskottet säger sig sålunda ej kunna inse att nuvarande lag och därpå grundade reglementen icke tillgodoser allmänna ortsintressen. Det primära kravet från samhällets sida måste vara att allmänningarna förvaltas på ett sådant sätt att de kan bibehållas som rationella och ekonomiskt bärkraftiga brukningsenheter. Det torde vara en utbredd mening att allmänningarna som regel uppfyller dessa krav. Utskottet erinrar i sammanhanget om att motioner under senare tid väckts i riksdagen med innebörden att viss kronoskog skulle överföras till allmänningarna, därvid åberopats att denna senare förvaltningsform skulle vara ekonomiskt mera fördelaktig. Att allmänningarna på flera håll uppnått anmärkningsvärt goda resultat med hänsyn till de senare årens oförmånliga marknadsförutsättningar vill utskottet bl. a. hänföra till förhållandet att ifrågakvarande förvaltningar haft tillgång till en god verkställande ledning som stått under inflytande av de ekonomiska intressen som följer med äganderätten.

Samarbetsutskottet uppger sig ej heller kunna godkänna de av motionärerna antydda påståendet att det föreligger ett motsatsförhållande mellan å ena sidan delägarna bosatta inom området samt å andra sidan juridiska personer och sådana ägare som icke har direkt anknytning till orten. Det är enligt utskottet naturligt att meningsmotsättningar kan förekomma, t. ex. angående försäljning av leveransvirket, men dess erfarenhet är att arbetet i allmänningarnas styrelser genomgående präglas av gott samarbete med uppslutning kring den gemensamma målsättningen att nå bästa ekonomiska resultat. I de fall bolagen är representerade i allmänningarnas styrelser är det genom tjänstemän med stor sakkunnighet samt kännedom om lokala förhållanden. Det bör enligt utskottet även påpekas att avkastningen — vilken disponeras enligt gällande reglementen — till stor del stannar i rörelsen i form av investeringar och reinvesteringar i skogsproduktionen och fasta anläggningar.

Länsstyrelsen i Västerbottens län, som överlämnat yttranden av skogsvårdsstyrelsen i länet, kommunalnämnderna i Dorotea, Sorsele, Stensele och Tärna landskommuner och Vilhelmina köping samt styrelsen för Sorsele övre allmänningsskog, Vilhelmina övre sockenallmänning och Tärna-Stensele Allmänningsskog, erinrar om att det av 6 och 18 §§ lagen om allmänningsskogar i Norrland och Dalarna framgår att delägarnas rätt till allmänningsskog skall tillgodogöras för såväl delägarnas som ortsbefolkningens gemensamma räkning. Även om lagen och med stöd av denna utfärdade reglemente ger vissa möjligheter att tillgodose de inom området boende delägarnas och övrig ortsbefolkningens intressen, torde dock enligt länssty-

relsens mening en övergång i mera betydande omfattning av äganderätten till fastigheter inom allmanningen till skogsbolag eller andra juridiska personer, som saknar anknytning till orten, innebära risk för att ortsbefolkningens intressen inte beaktas i den utsträckning som förutsätts i lagen. Länsstyrelsen anser sig därför böra tillstyrka motionärernas förslag om en översyn av lagen. Länsstyrelsen instämmer även i de av skogsvårdsstyrelsen i länet åberopade skälen för en sådan översyn.

Av skogsvårdsstyrelsens i länet yttrande framgår rörande fördelningen av olika ägarintressen m. m. i Västerbottens läns allmanningsskogar bl. a. följande.

Inom Västerbottens läns lappmark finns fyra allmanningsskogar nämligen Dorotea övre allmanningsskog, Vilhelmina övre allmanningsskog, Tärna — Stensele allmanningsskog och Sorsele övre allmanningsskog. Dorotea övre allmanningsskog, som omfattar 3 299 ha produktiv skogsmark, ägs enligt tillgängliga uppgifter till 23,4 % av privata fastighetsägare, till 66,3 % av Pensionsstiftelsen för befattningshavare hos Kramfors AB och till 10,3 % av Svenska Cellulosa Aktiebolaget. Vilhelmina övre allmanningsskog, som omfattar 36 324 ha produktiv skogsmark, ägs praktiskt taget enbart av privata skogsägare. I reglementet finns intaget den bestämmelsen att allmänningssstyrelsen jämte suppleanter till denna, fem personer vardera, skall vara boende inom allmänningssområdet. Tärna—Stensele allmanningsskog, som omfattar 39 675 ha produktiv skogsmark, ägs nära nog helt av privata skogsägare. I allmänningens reglemente är bl. a. bestämt att beslutanderätten på allmänningssstämma utövas genom distriktsombud från särskilt indelade ombudsdistrikt, i enlighet med respektive distrikts delaktighetstal, om inte enskild delägare själv eller genom ombud vill utöva sin rösträtt. Sorsele övre allmanningsskog, som omfattar 22 900 ha produktiv skogsmark, ägs praktiskt taget uteslutande av privata skogsägare. I reglementet är angivet att av styrelsens ledamöter och suppleanter minst tre skall vara bosatta inom allmänningssområdet.

Sammanfattningsvis uttalar skogsvårdsstyrelsen att, såvitt gäller Västerbottens län, bestämmanderätten vid allmänningssstämma ligger hos de delägare som bor inom respektive allmänningssområde. En utveckling, som medför utflyttningar, anses dock med tiden kunna föranleda att majoriteten av delägarna ej längre blir bosatta inom berört område. Bl. a. detta synes styrelsen motivera att en översyn av gällande lag och reglementen kan övervägas för tryggnad av respektive bygds inflytande över allmanningsskogarnas förvaltning.

Länsstyrelsen i Norrbottens län, som bilagt ett omfattande yttrande från Norrbottens Allmanningars Förbund vari motionerna enhälligt avstyrkts, framhåller att skogsbolagens delägarskap i allmänningarna i länet visserligen är betydande men att det i huvudsak förelåg i sin nuvarande omfattning redan när lagen om allmanningsskogar i Norrland och Dalarna och allmänningssreglementena senast reviderades och att korrektiv redan skapats mot ett alltför stort inflytande på förvaltningen från bolagens sida.

Beträffande de förmåner skogsbolagen haft av sitt delägarskap framhåller läns-

styrelsen att, om man bortser från nybyggesallmänningarna, som i detta sammanhang icke torde vara av större betydelse, kontantutdelning hittills icke förekommit till delägarna. Avkastningsöverskottet har enligt stämmobeslut använts exempelvis för skogsvårdande åtgärder på delägarnas egen skog, för bidrag till ladugårdsbyggnader med viss del av kostnaden, för brunnsgrävning på gårdarna, bidrag till veterinärkostnader, för inköp av konstgödsel, till viss del av styrkta utgifter, för vägbidrag ävensom till andra för delägarnas jordbruk nyttiga åtgärder men dessutom — särskilt under för allmänningarna goda tider — även för att tillgodose gemensamma intressen i byarna och bygden såsom bidrag till tvättstugor och badhus, ytterbelysning, föreningsverksamhet m. m. dylikt. Då skogsbolagen i länet som regel endast bedrivit skogsbruk på sina fastigheter, har en stor del av anslagen icke kunnat utnyttjas av bolagen. Dessa ha därför sällan utfått en mot deras del i allmänningarna svarande andel i av allmänningarnas avkastning och större belopp har kunnat anslås till andra ändamål.

Enligt länsstyrelsens mening är det väl sannolikt att på grund av nedläggandet av jordbruken i inlandet och därav orsakad folkavflyttning antalet fysiska personer, som äro delägare i allmänning men bosatta utanför allmänningssocknarna, kommer att kraftigt öka. Länsstyrelsen har dock ännu icke haft någon kännning av att några missförhållanden härigenom uppkommit. Av det bifogade yttrandet att döma har enligt länsstyrelsen ej heller allmänningarna själva hittills haft någon olägenhet härav.

Motionärerna har enligt länsstyrelsens mening inte anfört några mera konkreta exempel på mindre önskvärda beslut av allmänningarna, som kunde ha sin grund i de förhållanden, som redovisats i motionerna i vidare mån än att ett par beslut om disponerandet av jakt och fiske på allmänning berörs. Eftersom besvärsmått föreligger beträffande allmänningsdelägarnas beslut, anser länsstyrelsen att något mera påtagligt missnöje borde ha manifesterat sig i hos länsstyrelsen anförda besvär över besluten. Under de senaste 5 åren har sex besvär över allmänningsbeslut anförts hos länsstyrelsen. Besvären har i ett flertal fall gällt ordnandet av jakt och fiske på allmänningarna. Länsstyrelsen har dock intet intryck av att de olika meningarna haft sin grund i intressemotsättningar mellan i och utom socknar boende delägare utan mera varit ett uttryck för de skiljaktigheter, som ofta uppstår när man skall försöka i alla delägares intresse — och med hänsyn även till de delägare som icke äro jägare eller fiskare — finna bästa formen för att utnyttja den tillgång jakten och fisket på allmänningen utgör och när samtidigt antalet jägare och fiskare ur jakt- och fiskevårdande synpunkter på något sätt måste begränsas.

Länsstyrelsen framhåller vidare att det torde vara en utbredd uppfattning att den nuvarande organisationsformen för allmänningarna i länet fungerat väl, att allmänningsskogarna äro välskötta och att de till båtnad för delägarna och bygden lämnat en god avkastning.

Det är dock enligt länsstyrelsen sannolikt att de bestämmelser som reglerar allmänningarnas förvaltning så småningom måste överses och revideras på grund av de förändrade förutsättningarna för jordbruket och skogsbruket i dessa bygder

och de ändringar i äganderättsförhållandena, som kommer att bli en följd härav. Länsstyrelsen framhåller att allmänningsskogarna är delägarnas egendom och att man vid de förändringar i lagstiftning och reglementen, som skett under 1950-talet givit allmänningsskogarna rätt att i väsentliga frågor själva besluta om allmänningsskogarnas förvaltning och om hur avkastningen skall användas, medan länsstyrelsens medverkan inskränkts huvudsakligen till vissa frågor om fondernas förvaltning och viss juridisk hjälp åt allmänningarna. Enligt länsstyrelsens mening vore det måhända lyckligast om frågorna rörande ändrade förvaltningsbestämmelser för allmänningarna finge upptagas efter framställningar från delägarna själva eller i vart fall sedan betydande minoriteter bland delägarna givit till kända önskemål härom.

Länsstyrelsen uttalar sammanfattningsvis att översyn av de bestämmelser som reglera allmänningsskogarnas förvaltning torde framstå som önskvärd inom en framtid på grund av de förändringar som den pågående omvandlingen inom jordbruket och skogsbruket kommer att medföra. Då följderna härav för Norrbottens län ännu ej äro påtagliga skulle en utredning av frågan kunna anstå. Om erfarenheterna från övriga län där lagen om allmänningsskogar i Norrland och Dalarna gäller, anses böra föranleda att frågan redan nu tas upp, har länsstyrelsen icke något att erinra emot att så sker.

I yttrandet från *Norrbottens Allmänningars Förbund* har intagits följande sammanställning som anges utvisa de olika allmänningsskogarnas totala arealer i Norrbottens län, hur äganderätten till de olika skogarna enligt tillgängliga uppgifter f. n. fördelar sig mellan fysiska och juridiska personer som är bosatta *inom* och *utom* respektive socknar, samt andelstalen i procent för de olika delägrupperna:

Allmänningsskog	Areal (total) ha	Delägare								Summa Delägare st
		Fysiska personer				Juridiska personer				
		inom s:n		utom s:n		inom s:n		utom s:n		
		Antal st	Andelstäl %	Antal st	Andelstäl %	Antal st	Andelstäl %	Antal st	Andelstäl %	
Arjeplogs	28 550	689	64	122	9	42	6	57	21	910
Arvidsjaur	23 387	786	72	61	6	66	9	6	13	919
Gällivare	63 712	1 604	61	83	2	60	5	7	32	1 754
Jokkmokks	69 835	482	42	203	12	42	4	153	42	880
Jukkasjärvi	42 876	1 137	90	12	1	22	6	17	3	1 188
Pajala- Junosuando- Tärnedö	68 570	1 449	75	172	9	145	14	14	2	1 780
<i>Nybyggesallm.-skogar:</i>										
Arjeplogs	7 129	154	84	23	12	—	—	8	4	185
Gällivare	786	18	76	—	—	5	21	1	3	24
Jokkmokks	850	31	66	8	15	4	7	5	12	48
Summa o. medeltal:	305 695	6 350	71	684	7	386	8	268	14	7 688

Härtill uppges komma en av Karesuando kommun ägd skogsallmänning med en areal av 7 019 ha. Vidare anmärkes att till juridiska personer har räknats i huvudsak bolag, oskiftade dödsbon och domänverket samt att i Gällivare och Jokkmokks allmänningsskogar ett deläggande skogsbolag med andelstalet ca 30%, resp. 40 % har redovisats såsom juridisk person utom socknen, ehuru det har egna skogsförvaltningar såväl i Gällivare som Jokkmokk och därigenom har sådan anknytning till orten, att det rätteligen borde redovisats inom socknen.

Utskottet

Nu ifrågavarande allmänningar har avsatts vid storskifte i Kopparbergs och Gävleborgs län samt vid avvittring i Norrbottens och Västerbottens län för vederbörande jordägares räkning. Detta förhållande har också kommit till klart uttryck i gällande lag om allmänningsskogar i Norrland och Dalarna. Däri anges nämligen att sådan skog tillhör ägarna av de fastigheter, för vilka den vid storskifte eller avvittring avsatts eller med vilka, enligt vad vid jorddelning bestämts, är förenad rätt till delaktighet i skogen. Såsom huvudregel för delaktigheten i allmänningarna gäller att andel tillkommer ägarna av berörda fastigheter efter reducerat jordtal eller hemmantal eller, i fråga om fastigheter för vilka rätten till delaktighet bestämts vid jorddelning, efter den därvid stadgade grunden.

Den beslutanderätt, som direkt tillkommer delägarna, utövas på delägar- eller allmänningstämmor. Rösträtt tillkommer därvid i princip fastighetsägarna efter grunden för deras delaktighet i allmänningen. Ingen får dock för egen eller annans räkning utöva rösträtt för mera än en tiondedel av hela det på stämman företrädda delaktighetstalet eller den mindre del därav, som må vara bestämd i det för allmänningen gällande reglementet.

Enligt bestämmelserna om avkastning och annan inkomst av allmänningsskog som finns intagna i lagen om allmänningsskogar må enligt närmare föreskrifter i reglemente för allmänningsskog behållen avkastning användas eller fonderas för betalning av utskylder för de fastigheter med vilka rätt till delaktighet i skogen är förenad, för främjande av jordbruket inom den eller de socknar för vilkas jordägare skogen blivit avsatt eller för annat ändamål som är till gagn för delägarna eller för befolkningen i sagda socknar eller sockendelar.

Motionärerna hemställer att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t skall anhålla om översyn av lagen om allmänningsskogar i syfte att möjliggöra ett ökat inflytande för de på orten boende delägarna. Till stöd för sin hemställan anför motionärerna bl. a. att man vid lagens tillkomst torde ha utgått från att delägarna var bosatta på den ort, där skogen var belägen. Numera har emellertid, enligt motionärerna, många fastigheter övergått på skogsbolag och andra juridiska personer som saknar anknytning till bygden, varigenom inflytandet för ortsbefolkningen minskat. Motionärerna anser att om de på orten boende delägarna får svara för allmänningsskogarnas förvaltning det kan förmodas att skogarna kommer att dis-

poneras på ett sätt som är till större nytta för den kvarvarande befolkningen än vad som nu är fallet.

I remissyttrandena har yppats delade meningar om behovet av den i motionerna begärda översynen av lagen om allmänningssskogar. Såvitt framgår av remissyttrandena har nämnvärda missförhållanden ännu inte uppkommit genom att fastigheter med delaktighet i allmänningssskogarna förvärvats av juridiska och fysiska personer utan anknytning till orten. Bestämmelserna om disponeringen av behållen avkastning och reglerna om begränsning av rösträtten vid delägar- och allmänningsstämmor synes således hittills ha utgjort tillräckliga garantier för att de inom området kvarboende delägarnas och övrig orsbefolknings intressen tillgodoses. Emellertid sker en betydande utflyttning från en del av de bygder där allmänningssskogarna är belägna. Det finns därför anledning räkna med att det framdeles kan behöva införas ytterligare regler för att säkerställa att orsbefolkningens intressen alltfört kan beaktas i den utsträckning som förutsattes då lagen tillkom. Självfallet är det angeläget att frågan uppmärksammas på ett tidigt stadium så att erforderliga ändringar kan vidtagas innan uttalade missförhållanden uppkommer. Lantmäteristyrelsen har framhållit att skogspolitiska utredningen torde beträffande allmänningssskogar och liknande samfälligheter komma att upptaga vissa problem som ligger nära de i motionerna berörda frågorna. Enligt utskottets mening synes det med hänsyn till det anförda lämpligt att skogspolitiska utredningen redan nu får överväga om utredningen i frågan bör företas.

Utskottet får därför hemställa

att motionerna I: 430 och II: 526 ej föranleder annan åtgärd än att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t anhåller att motionerna jämte utlåtandet överlämnas till skogspolitiska utredningen för övervägande av behovet av en ändring av gällande bestämmelser om förvaltningen av allmänningssskogar i Norrland och Dalarna.

Stockholm den 29 oktober 1968

På tredje laguskottets vägnar:

ERIK ALEXANDERSON

Vid detta ärendes behandling har närvarit:

från f ö r s t a kammaren: herrar Alexanderson (fp), Knut Johansson (s)*, Ebbe Ohlsson (h), Nils-Eric Gustafsson (cp), Erik Jansson (s), Åkesson (fp), Hansson (s) och fru Landberg (s);

från a n d r a kammaren: herrar Levin (s), Johansson i Torp (s)*, fru Torbrink (s)*, herrar Hedin (h)*, Persson i Tandö (s), Tobé (fp), Larsson i Borrby (cp) och Åberg (fp).

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Reservation

av herrar *Nils-Eric Gustafsson* (cp), *Levin* (s) och *Larsson* i Borrby (cp), vilka ansett

a) att det avsnitt under rubriken »Utskottet», som börjar med orden »I remissyttrandena» och slutar med orden »bör företas», bort ha följande lydelse:

I remissyttrandena har yppats delade meningar om det aktuella behovet av den i motionerna begärda översynen av lagen om allmänningssskogar. Betydande farhågor för hur utvecklingen i en nära framtid kan te sig har dock genomgående redovisats. En betydande utflyttning från vissa av de bygder där allmänningsskogarna är belägna pågår. Det finns därför anledning räkna med att det ganska snart kan behöva införas ytterligare regler för att säkerställa bygdebefolkningens intressen i den utsträckning som förutsattes när den nuvarande lagen antogs. Självfallet är det angeläget att frågan uppmärksammas på ett tidigt stadium så att erforderliga ändringar kan vidtagas innan omfattande missförhållanden uppkommer.

Då någon nu pågående utredning icke sysslar med den lagstiftning det här är fråga om synes det utskottet angeläget att förorda den särskilda översyn som motionärerna begärt.

b) att utskottet bort hemställa

att riksdagen med bifall till motionerna I: 430 och II: 526 i skrivelse till Kungl. Maj:t anhåller om översyn av lagen den 18 april 1952 om allmänningssskogar i Norrland och Dalarna.